

Η Φλόγα της ένατης Ολυμπιάδας του 1928 καίει στο Ολυμπιακό Στάδιο του Άμστερνταμ

• Η Φλόγα εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1928 για τις ανάγκες της 9ης Ολυμπιάδας του Άμστερνταμ καθώς και στην επόμενη, έπειτα από τέσσερα χρόνια, στο Λος Άντζελες, το 1932. Επίσης φλόγα φώτισε και τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες που πραγματοποιήθηκαν στο Γκάρμις-Παρτενκίρχεν στη Νότια Γερμανία στις αρχές του 1936.

• Στον Carl Diem, Γενικό Γραμματέα της Οργανωτικής Επιτροπής της Ολυμπιάδας του Βερολίνου,

οφείλεται η ιδέα της λήψης και μεταφοράς της φλόγας από τον ιερό χώρο της Ολυμπίας στο Ολυμπιακό Στάδιο του Βερολίνου με λαμπαδηδρομία.

• Στις 20 Ιουλίου του 1936 στις 12 το μεσημέρι ανάβει για πρώτη φορά από τον ήλιο της Ολυμπίας η Ολυμπιακή Φλόγα από τα χέρια της Πρωθιέρειας Κούλας Πράτσικα, καταξιωμένης εκείνη την εποχή χορογράφου. Για για την περίπτωση είχε ετοιμάσει μια λιτή χορογραφία στην οποία συμμετείχαν μαθήτριες της ερασιτεχνικής σχολής χορού που διηύθυνε.

• Ο γνωστός για το έργο του έλληνας αρχαιολόγος Αλέξανδρος Φιλαδέλφεας συνέβαλε καθοριστικά στην αναβίωση του εθίμου της αφής από τις ακτίνες του ηλίου της Ολυμπιακής φλόγας με την χρήση κατόπτρου, μιας και ήταν αυτός που ανέσυρε από τις αρχαίες πηγές και πρότεινε στους διοργανωτές την επαναφορά της αρχαίας αυτής μεθόδου.

• Η πρακτική της Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας στην Ολυμπία και η μεταφορά της με λαμπαδηδρομία στο Ολυμπιακό Στάδιο της διοργανώτριας πόλης, υιοθετήθηκε κατά την επανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων το 1948 στο Λονδίνο, έπειτα από την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Από τότε καθιερώθηκε ως επίσημη Ολυμπιακή διαδικασία και παράδοση που προηγείται των Ολυμπιακών Αγώνων των οποίων είναι ο προάγγελος.

• Ωστόσο, στα συμβολικά αυτά δρώμενα της Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας και της Λαμπαδηδρομίας που σήμερα είναι αναπόσπαστα, αναγνωρίζουμε το συνδυασμό των δύο χωριστών τελετουργιών που δεν συνέπιπταν στην αρχαιότητα, της λατρείας της θεάς Εστίας / Vesta και του Προμηθέα αντίστοιχα.

• Απομάκρυνση από την αρχαία παράδοση συνιστά το γεγονός της σβέσης της Ολυμπιακής Φλόγας κατά την τελετή λήξης των εκάστοτε Ολυμπιακών Αγώνων.

Η ανθρωπότητα πρέπει να αναμείνει στο «σκοτάδι», μέχρι η Ολυμπιακή Φλόγα να ανάψει ξανά στην Ολυμπία και να εκπέμψει τους πολύτιμους συμβολισμούς της.

Φωτό : Αρχείο IOC

Carl Diem, Γενικός Γραμματέας της Οργανωτικής Επιτροπής της Ολυμπιάδας του Βερολίνου,

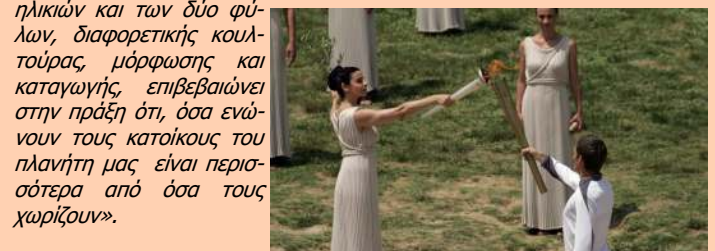

Αλέξανδρος Φιλαδέλφεας, Αρχαιολόγος.

«Η Φλόγα είναι ένα από τα πιο χαρακτηριστικά και σημαντικά σύμβολα του Ολυμπισμού και παράλληλα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της Ολυμπιακής κληρονομιάς, καθώς συνδέει τους Αγώνες της αρχαιότητας, με τους σύγχρονους, διαδραματίζοντας το ρόλο μιας διαχρονικής γέφυρας, που ενώνει το χθες με το σήμερα αλλά και το αύριο της ανθρωπότητας. Παράλληλα, είναι το Ιερό σύμβολο της φιλίας, της ειρήνης και της αρμονικής συνύπαρξης των λαών, της ευγενούς άμιλλας και του ευ αγωνίζεσθαι. Και, όταν μεταφέρεται από χέρι σε χέρι ανθρώπων όλων των ηλικιών και των δύο φύλων, διαφορετικής κοουλτούρας, μόρφωσης και καταγωγής, επιβεβαιώνει στην πράξη ότι, όσα ενώνουν τους κατοίκους του πλανήτη μας είναι περισσότερα από όσα τους χωρίζουν».

Παράλληλα, είναι το Ιερό σύμβολο της φιλίας, της ειρήνης και της αρμονικής συνύπαρξης των λαών, της ευγενούς άμιλλας και του ευ αγωνίζεσθαι. Και, όταν μεταφέρεται από χέρι σε χέρι ανθρώπων όλων των ηλικιών και των δύο φύλων, διαφορετικής κοουλτούρας, μόρφωσης και καταγωγής, επιβεβαιώνει στην πράξη ότι, όσα ενώνουν τους κατοίκους του πλανήτη μας είναι περισσότερα από όσα τους χωρίζουν».

Σπύρος Καπράλος, Πρόεδρος της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής.

Φωτό : Αρχείο IOC

περιβάλλον & πολιτισμός
λαμπερές ιστορίες φωτιάς

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.: Ερωφίλη—Ιρίς Κόλλια, Αρχαιολόγος, Διευθύντρια ΕΦ.Α.ΗΛ.
ΚΕΙΜΕΝΑ—ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ : Κωνσταντίνος Β. Αντωνόπουλος, Αρχαιολόγος, ΕΦ.Α.ΗΛ.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτισμικής Κληρονομιάς
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας
Αρχαία Ολυμπία Τ.Κ.27065

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΗΛΕΙΑΣ

περιβάλλον & πολιτισμός
λαμπερές ιστορίες φωτιάς

Εορταστικές εκδηλώσεις
Πέμπτη 20, Παρασκευή 21,
Σάββατο 22 και Κυριακή 23 Οκτωβρίου 2016

«Γνωρίζεις ότι η Ολυμπιακή Φλόγα....;»

Σχεδιαστική - υποθετική αναπαράσταση του ναού και του βωμού του Διός στην Ολυμπία. Fr. Adler

«Είθε η Ολυμπιακή Φλόγα να συνεχίσει το δρόμο της μέσα στους αιώνες, και να συμβάλει στην εμπέδωση της φιλίας και κατανόησης μεταξύ των εθνών, για το καλό της ανθρωπότητας»

Πιέρ ντε Κουμπερτέν
Ολυμπιακοί Αγώνες Λος Άντζελες 1932

Η ΕΣΤΙΑ

• Στο ιερό του Διός στην Ολυμπία, μεταξύ των άλλων θεών και ηρώων, η θεά Εστία, προστάτιδα του οίκου και της πόλης, λατρευόταν επίσης.

• Η συμβολική της μορφή και παρουσία ήταν η ιερή φλόγα η οποία έκαιγε άσβεστη στον βωμό της θεάς σε ένα από τα διαμερίσματα του Πρυτανείου.

• Οι στάχτες που παράγονται από αυτήν την ιερή φλόγα, μεταφερόταν στο βωμό του Διός και διατηρούσαν θυσιών. Με την συσσώρευση της ιερής

Σύναξη θεών. Στα δεξιά της παράστασης η θεά Εστία. Κρατά ανθό στο αριστερό και κλαδί με καρπούς στο δεξί υψωμένο χέρι. Γύρω στο 520 π.Χ. Μουσείο Ταρκινίας.

μαζί με αυτές των πολλαπλών στάχτης των πολλαπλών και επαναλαμβανόμενων θυσιών προς τιμήν του Διός, κατά την πάροδο των Ολυμπιάδων ο βωμός απέκτησε μνημειακό χαρακτήρα.

• Σύμφωνα με τον συγγραφέα Φιλόστρατο Β' τον Αθηναίο, ο αγώνας δρόμου του ενός σταδίου που τερμάτιζε μπροστά στο βωμό του Διός, είχε αυτόν ακριβώς το σκοπό: να διακριθεί ο ικανότερος αθλητής στον οποίο οι ιερείς θα παραχωρούσαν το ύψιστο προνόμιο να ανάψει την πυρά για τη θυσία. Βεβαίως δεν γινόταν χρήση κάποιου κατόπτρου, αλλά η πυρά άναβε με φωτιά που είχε μεταφερθεί με δάδα και είχε παρθεί κατά πάσα πιθανότητα από την άσβεστη φλόγα του βωμού της θεάς Εστίας στο Πρυτανείο της Ολυμπίας.

• Η Εστία κατείχε σημαντική θέση στην Ελληνική μυθολογία και τη θρησκεία. Ήταν αδελφή του Δία, ισοδύναμη ή και ανώτερη άλλων μυθικών μορφών που συνδέονταν με τη φωτιά, όπως ο Ήφαιστος, ο Φορωνεύς, οι Καβείροι, οι Ιδαίοι Δάκτυλοι και οι Τελχίνες, δαίμονες - πολεμιστές που σχετιζόνταν με τη μεταλλουργία και τη χρήση του πυρός.

• Η παρουσία της Εστίας θεωρείτο απαραίτητη προϋπόθεση για την πρόοδο και την ευημερία της κοινωνίας. Ο βωμός όπου η οικογένεια προσέφερε θυσίες στους θεούς έγινε το ιερό κέντρο του σπιτιού και η Εστία η θεά που προστάτευε την οικία και παρείχε ευημερία στην οικογένεια και αντίστοιχα στην πόλη, η οποία θεωρείτο ως μια μεγάλη οικογένεια.

• Όλες οι σημαντικές στιγμές της οικογενειακής ζωής, όπως η γέννηση, ο γάμος και ο θάνατος, ειδικά στα κλασικά χρόνια στην αθηναϊκή κοινωνία, συνοδεύονταν αντίστοιχα με τις κατάλληλες διαβατήριες τελετές στην οικογενειακή εστία.

• Σε περίπτωση απειλής, οι ξένοι θα μπορούσαν να αναζητήσουν και να βρουν προστασία στην εστία, είτε του σπιτιού όπου είχαν φιλοξενηθεί, είτε στο Πρυτανείο της πόλης που συνήθως φυλάσσονταν. Έτσι, η εγχώρια και η δημόσια εστία, λειτουργούσε αφενός ως χώρος φιλοξενίας αλλά και ως άσυλο για τους ικέτες και ως τόπος όπου δίδονταν επίσημοι ή ιεροί όρκοι.

• Σύμφωνα με την παράδοση, όταν κάποια πόλη ίδρευε μια αποικία, στη δημόσια εστία της νέας πόλης που οι μετανάστες θα είχαν μεταφέρει από την κοινή εστία της μητροπόλεως τους,

Ο κυκλικός ναός της Vesta στο Forum Romanum. Ρώμη. 191 π.Χ.

VESTA

• Οι ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά της θεάς Εστίας επίσης αποδίδονταν στην Vesta, την αντίστοιχη θεά των Ρωμαίων. Αν και οι δύο θεές είχαν παρόμοιες ιδιότητες, καθήκοντα και προνόμια και τα τελετουργικά τους σχεδόν συμπίπτουν, ωστόσο, υπήρχαν και αρκετές διαφορές.

• Οι αρχέγονοι, ιδρυτικοί μύθοι της Ρώμης αποκαλύπτουν τη σπουδαιότητα της Vesta για τους Ρωμαίους. Σε ξεχωριστό κυκλικό ναό της θεάς στο νότιο τμήμα της Αγοράς της Ρώμης (Forum Romanum), η αιώνια φλόγα έκαιγε κάτω από την επιτήρηση και φροντίδα των παρθένων ιερειών της (Vestales). Εδώ φυλάσσονταν και το ιερό παλλάδιο, ομοίωμα της Αθηνάς το οποίο πιστευόταν ότι μαζί με την άσβεστη φλόγα είχε μεταφέρει ο Αινείας από την Τροία.

• Με τον καιρό η σημασία της λατρείας της Vesta αυξήθηκε δραματικά. Εάν, λόγω έλλειψης προσοχής και φροντίδας εκ μέρους των ιερειών η φλόγα της πόλης και κυρίως της πρωτεύουσας της αυτοκρατορίας Ρώμης έσβηνε, σοβαρές τιμωρίες, ακόμη και θανατική ποινή της περιέμεναν. Όπως μαρτυρά ο Πλούταρχος στη βιογραφία του Νουμά, η ιερή αθάνατη φωτιά που μόνο από ατύχημα θα μπορούσε να σβήσει, επιτρεπόταν να τοποθετηθεί ξανά στο βωμό έπειτα από συγκεκριμένη διαδικασία ανάκτησης, αφού δηλαδή την είχαν ανάψει από τις ακτίνες του ήλιου με τη χρήση ενός μεταλλικού καθρέπτη.

Ανάγκυφο με την Εστία (Vesta) καθισμένη στα αριστερά της παράστασης και χορό εστιάδων παρθένων. Μουσείο Παλέμιο

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ

• Ο Προμηθέας κατατάσσεται ανάμεσα στις πλέον σημαντικές μορφές της Ελληνικής μυθολογίας. Είναι ο φιλεύσπλαχνος Τιτάνας ο οποίος χαρίζει στους ανθρώπους τη φωτιά, το πανίσχυρο στοιχείο, προνόμιο μέχρι τότε μόνο των θεών.

Προμηθέας Δεσμώτης και ο αετός που καταβροχθίζει το σκώπιό του. Σφυρήλατη παράσταση σε τμήμα χάλκινου οχάνου (εξάρτημα στην εσωτερική πλευρά ασπίδας). 6ος αιώνας π.Χ. Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας.

• Εκτός της χρήσης της φωτιάς, ο Προμηθέας διδάξε στους ανθρώπους τη τέχνη της γραφής, την αστρονομία, τα μαθηματικά, την πλοήγηση, την ιατρική, την αρχιτεκτονική, την τέχνη της προφητείας, τη μεταλλουργία, καθώς και όλες τις άλλες τέχνες με τις οποίες ο άνθρωπος ξεχώρισε από το ζωικό βασίλειο και δημιούργησε τον Πολιτισμό του.

• Ο Αισχύλος εμπνεύστηκε από τον σχετικό μύθο και αφιέρωσε την τριλογία του "Προμηθεύς" στο μάρτυρα - θεό, υπογραμμίζοντας τη συμπάθεια και αφοσίωσή του στην ανθρώπινη φυλή. Συνέπεια της μνήμης του Διός για την κλοπή της φωτιάς και την παράδοσή της στους ανθρώπους, ο Προμηθέας υπέστη αιώνια βασανιστήρια με τα οποία πλήρωσε για αυτήν την γενναιοδωρία του.

• Οι άνθρωποι αναγνώρισαν την εξαιρετική πράξη, το δώρο του Προμηθέα προς αυτούς και καθιέρωσαν την λατρεία του. Ο Υγιнос, συγγραφέας του 1ου αι π.Χ., αναφέρει ότι οι άνθρωποι, στις αθλητικές διοργανώσεις τους περιελάμβαναν λαμπαδηδρομία, τιμώντας τον Προμηθέα για την κλοπή της φωτιάς από τους Θεούς.

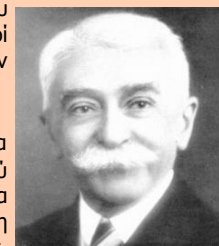

Ερυθρόμορφος καλυκτός κρατήρας με παράσταση σατύρου—λαμπαδηφόρου. Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας. 4ος αι. π.Χ.

• Από τις φιλολογικές μαρτυρίες γνωρίζουμε ότι μεταξύ άλλων περιοχών, προς τιμήν του Προμηθέα οργανώνονταν στην Αττική λαμπαδηδρομίες: οι αθλητές ξεκινούσαν από το βωμό που υπήρχε προς τιμήν του στην Ακαδημία, έξω από την πόλη και έτρεχαν προς την Αθήνα ο καθένας κρατώντας έναν αναμμένο πυρσό. Νικητής ήταν αυτός που θα τερμάτιζε πρώτος τον αγώνα με τη δάδα του ακόμα αναμμένη.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

• Μετά από σιωπή πολλών αιώνων, χάρις στις εργώδεις προσπάθειες του γάλλου παιδαγωγού Πιέρ ντε Κουμπερτέν και του έλληνα λογίου Δημήτρη Βικέλα, οι Ολυμπιακοί Αγώνες αναγεννήθηκαν και πλέον αποτελούν την μεγαλύτερη γιορτή της οικουμένης.

• Η φλόγα και οι δάδες ως μέσα για τη δημιουργία πανηγυρικής ατμόσφαιρας εμφανίστηκαν πολύ ωρίς, πριν ακόμη και από την πρώτη Ολυμπιάδα της Αθηνάς του 1896, κάτω από την επίδραση των αρχαίων εθίμων. Προετοίμασαν έτσι τον δρόμο μέχρι την Ολυμπιάδα του Βερολίνου το 1936, όταν καθιερώθηκε το διπλό έθιμο και θεσμός της Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας και της Ολυμπιακής Λαμπαδηδρομίας.

Ο γάλλος παιδαγωγός και αναβιώτης των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων Βαρόνος Πιέρ ντε Κουμπερτέν